

هنر برای هنر، نه هنر برای...

فرهوند ناظریان
گفت و گو

فرهوند ناظریان - نمایش شبی در طهران این شب‌ها در پردیس شهرزاد تهران به روی صحنه می‌رود، این نمایش به کارگردانی شایان مستوفی است که در این تجربه کارگردانی حرفه‌ای‌اش به سراغ نمایشنامه‌ای از محمد چرمشیر رفته است. تهیه‌کنندگان این نمایش به تهیه‌کنندگی مشترک سمیرا کریمی و حسین عابدین آماده شده و باز یگران آن؛ میترا اکبری، مهرزاد نیک‌نام، ابوالفضل حضر تی، نیلوفر ذوالفقاری، شایان مستوفی، سارا سیر تی، کارمانیا میراحمدی، کوروش محمدرضا، طاهانوری هستند، داستان این نمایش در بحبوحه جنگ جهانی دوم می‌گذرد و در یک اداره شهربانی اتفاق می‌افتد، در شبی که تهران به دلیل حضور نیروهای متفقین دچار هرج و مرج و آشفتگی شده و از آن سو سران کشورهای دیگر که درگیر جنگ هم هستند، برای آینده سیاسی ایران تصمیم‌گیری می‌کنند، در همین حال تعدادی مظنون به اداره شهربانی آورده می‌شود که برخی از آنان اتباع خارجی هستند، این نمایش با بهره‌گیری از سبک کمدی، و با نگاهی به تحولات سیاسی و اجتماعی ایران در دهه ۲۰ شمسی با فرهنگ کوچه و بازار آن زمان، سعی در بازسازی، موقعیت و شرایط تهران قدیم را دارد. خبرنگار صبا درباره این نمایش با شایان مستوفی کارگردان شبی در طهران به گفتگو نشست.

نمایش را از کجا شروع کردید؟

از سال ۱۳۹۳ در زمینه تئاتر و نمایش کار کرده‌ام و با حضور در موسسه‌ها و بعد دانشگاه از نمایشنامه‌های دانشجویی شروع کردم، اما استارت اصلی تئاتر برایم با نمایش بانوی محبوب به کارگردانی خانم گلاب آدینه کلیلد خورد، در این نمایش من به عنوان بازیگر ایفای نقش کردم این نمایش در سال ۱۳۹۸ خورد و تا سال ۱۴۰۰ طول کشید. برای همین معتقدم من در هنر تئاتر هر چه دارم از هنرمند پیشکسوت، گلاب آدینه است، ایشان بسیار با دقت و دلسوزانه با هنر جوها و هنرمندان از جز به جز شکل گرفتن شخصیت تا اجرا دلسوزانه همراه می‌شوند. به این شکل شما در ابتدا تئاتر را به صورت آکادمیک و دانشگاهی فرا گرفته و سپس با کار تجربی با بزرگان تئاتر ایران این آموزش را تکمیل کرده‌اید.

بله حدود نه سال هم طول کشید که اولین کار نمایشی خود را با عنوان شبی در طهران در سالن اجرا آماده کنم.

چه شد که برای این کار به سراغ متون نمایشی استاد چرمشیر رفته‌اید؟

ابتدا علاقه بسیار زیاد به چرمشیر و نوع قلم او در نگارش نمایشنامه بوده است، علاوه بر آن، نمایشنامه شبی در طهران، با داشتن یک بستر تاریخی رگه‌های از کمدی هم با خود دارد، و بعد از این هم امید دارم برای اجرای بعدی نمایشنامه دیگری از محمد چرمشیر به نام شش و بش، را برای اجرای صحنه‌ای آماده کنم.

منحصر نمایشنامه شبی در طهران برای شما به عنوان یک کارگردان چه جاذبه‌ای داشته و چه دغدغه‌ای از شما را حل کرده است؟

وقایع این نمایشنامه مربوط به سال ۱۳۲۰ است، از جذابیت‌های این نمایشنامه برای من سفر در تاریخ و بازگشت به گذشته دور تهران بود، چرا که تاریخ همیشه علاوه بر جذابیت‌های نوستالوژیک، بار معنایی و محتوایی یک جامعه را چه از لحاظ تاریخی و سیاسی در مقایسه با اکنون و اینجا به چالش می‌کشد، و پیمایی را از رهگذر تاریخ به مردم می‌رساند، دوره زمانی این نمایش مقارن است با اتفاقات سیاسی سال ۱۳۲۰ بعد از جنگ جهانی دوم، و در ایران زمانی است که و لیعهد به جانشینی از پدرش رضا شاه، بر مسند قدرت در ایران می‌نشیند، که همین جابه‌جایی قدرت باعث یک سری تغییرات و تضادها در جامعه و اجتماع مردمی شده است. در این نمایشنامه مخاطب با چالش‌هایی از همین دست مواجه می‌شود. این نمایشنامه دارای کاراکترهای نمادین است مانند کاراکتر دراکولا که نمادی از انگلیس و در شمال دراکولای خونخوار به نمایش درآمده است و کاراکتر سیندرلا که نماد صلح است، که در هرج و مرج و بلبشوی آن دوره همچنان داوطلب در رویه‌های صلح‌آمیز است. او در این رویکرد با هیچ کس جنگ ندارد، حتی با دراکولا که خون‌آشام است. به این شکل هر کدام از شخصیت‌ها و کاراکترهای این نمایشنامه نماد و المان از یک گروه اجتماعی هستند که همین برای من بسیار قابل توجه بود. در مهم‌ترین صحنه این نمایش شخصیتی به نام سکینه که نمادی از مردم عوام جامعه است در مکالمه‌ای تلفنی با و لیعهد صحبت می‌کند. در همین صحنه تناقض سادگی مردم در مقابل فساد و استبداد حکومت دوران ۱۳۲۰ نمایان می‌شود. مهم‌ترین مسئله در اجرای این نمایش

برای بنده این بود که مخاطب با پیام این کار که در گذشته چه بوده‌ایم و چه دوران‌های را پشت سر گذاشتیم و به کجا رسیدیم رادری کند.

چه زمانی را برای آماده شدن این اجرا صرف کردید؟

حدود پنج ماه با ۹ بازیگر تمرین کردیم، در میانه راه ریزش‌های از تغییر بازیگر... هم داشتیم، البته خوشبختانه با وجود فشارهای که از اطراف بر من و گروهم تحمیل شد، هیچ کدام از بازیگران و عوامل نمایش شبی در طهران نه تنها انصراف ندادند، بلکه برای روشن نگاه داشتن چراغ تئاتر در ایران ثابت قدم تر به مسیر خود ادامه دادند. در حالی که گروه و عوامل نمایش من، خودشان در میان همان مردمی بودند که نسبت به شرایط سخت اجتماعی معترض هستند.

با توجه به اینکه از محمد چرمشیر برای اجرای صحنه‌ای شبی در طهران مجوز گرفته‌اید، آیا از کمک‌های ایشان در شکل گرفتن اثر استفاده کردید؟

خیر، خوشبختانه خود متن به قدری منسجم، قوی و گویا بود

که نیاز به توضیح خالق اثر احساس نشد. با این حال، دوبار هم در مرحله تقسیم نقش، به دیدن ایشان رفتیم و برای تغییرات جزئی از ایشان تأیید گرفتیم. محمد چرمشیر همدلانه به مادر این مسیر کمک کرد و هیچ هزینه‌ای هم بابت اجرا از گروه ما نخواستند.

آیا اجرای صحنه‌ای نمایش شبی در طهران در مرحله کسب مجوز اجرا، با ممیزی از سوی دستگاه‌های نظارت مواجه شد؟ فقط یک دیالوگ را حذف کردند، البته اگر بخوایم صادقانه بگویم، برای من وجود این دیالوگ مهم بود، اما به هر حال خللی در ریتم و معنای کلی اثر ایجاد نکرد.

سبک و سیاق اجرایی تان در نمایش شبی در طهران چگونه بود؟

بر اساس همان مولفه‌های نمایشی طهران قدیم کار کردم، اما سبک و لحن دیالوگ پردازی را امروزی کردم، برای موسیقی آغاز کار، خودم خوانندگی کردم و تلاشم بر این بود که این نمایش به صورت اصیل و دست نخورده اجرا شود.

